

Oldtidsagre i skovene ved Tystrup sø

Af skovrider E. Tolstrup.

Såfremt man vil finde vidnesbyrd om de ældre dyrkningsformer indenfor vort landbrug, vil man oftest gå forgæves på de arealer, der i dag dyrkes som landbrug. Større chance har man indenfor skovene, såfremt der har været skov der i tilstrækkelig lang tid, ligesom man også finder de fleste gravhøje i skovene.

Skovhistorisk Selskab har netop i forbindelse med sin årlige generalforsamling afholdt en ekskursion til Næsbyholm Storskov, der ligger ved Tystrup-Bavelse Sø syd for Sorø. Her har der været skov siden det andet århundrede efter vor tidsregning, medens man har kunnet lokalisere marker, der har været dyrket i tidsrummet fra ca. 2000 år før til ca. 200 år efter vor tidsregning.

Der findes i skoven en hel del terrasser og terrassekanter, og disse er tildels som fritidsbeskæftigelse blevet undersøgt af nuværende direktør i Fredningsstyrelsen *Viggo Nielsen*, der foruden at være jurist også har en uddannelse som historiker, eller som formanden omtalte det agrararkæolog. *Viggo Nielsen* har her og andre steder studset over disse terrassekanter, der kunne variere i højde fra en halv til to meter, og han har derfor foretaget en indmåling af disse

i Næsbyholm Storskov, hvor der findes et utal af dem, ligesom han har fået foretaget et fladenivellement.

Herved er det konstateret, at terrasserne, der har bredder fra 20-50 m og er to til tre gange så lange, ikke er helt plane, men har en svag stigning fra den ene terrassekants overside til den næste terrassekants fod. Da en terrassekant på op til 2 meter ikke lader sig passere uden videre med en vogn, har man også kunnet finde opkørsler eller ramper, der forbinder disse med hinanden. Terrassekanterne har på steder en stigning på 1/1.

Der findes på området mange sten- og bronzealdergrave, og da disse indgår i marksystemerne, må de være ældre end markerne. Bopladserne har man kunnet fastlægge ud fra en undersøgelse af fosforsyretallene, idet gødning og affald omkring disse, har forøget fosforsyretallet der. Dateringen har man kunnet foretage på knoglerester, man har fundet i affaldsgrave ved bopladserne.

Der findes indenfor Næsbyholm Storskov (580 ha) flere bopladser eller by-områder.

Det er et forbåsende stort jordflytningsarbejde der er sket, selv om man regner med en dyrkningsperiode

på ca. 2000 år, hvor markerne er blevet dyrket med en art, og man ydermere må regne med, at den enkelte mark kun har været dyrket med korn i et eller to år, og derefter har helliget som græsning eller halvbrak i 10-20 år for at samle næring til en ny kornhøst.

Viggo Nielsens kone, *Guðrun Nielsen*, der har deltaget i undersøgelsen, har ved nøje at gennemgå alle større sten i Næsbyholm Storskov fundet ikke mindre end 35 sten med solgruber (5% af dem, der er registreret her i landet).

Statsgeolog *Svend Th. Andersen* har undersøgt pollenanalyserne fra nogle af skovmoserne og har her kunnet følge udviklingen fra skov over landbrugsdrift og tilbage igen. Ved en skovmose har han kunnet påvise, hvorledes jorden er blevet flyttet ud til terrassedannelsen og udover mosen, hvor den atter er blevet dækket med mose, da dyrkningen ophørte.

Om årsagerne til at landbrugsdyrkningen ophørte i det andet århundrede, ved man intet, blot at noget tilsvarende har fundet sted på samme tid udover hele Europa.

Det er interessant at færdes i Storskoven, og efterhånden som man får øjnene op derfor, kan man finde terrassekanter og terrasser rundt om i skoven. Tilsvarende jernalderagre med terrasser har man fundet i Geels Skov ved Holte og i Thorskov ved Århus.

Viggo Nielsen har i »Agerlandets Historie«, Danmarks Natur Bd. 8, beskrevet den historiske udvikling indenfor markbruget.

Efter den årlige generalforsamling for Skovhistorisk Selskab var afholdt i »Fiskerhuset« ved Susåens udløb i Tystrup Sø fortsatte ekskursionen rundt om søen igennem Castrup Overdrev og Borup Riis, hvor *Axel Steensberg* har påvist en landsby, der blev forladt efter den sorte død, langagre fra vikingetiden samt ovenpå disse de senere højryggede agre.

Til slut redegjorde *Viggo Nielsen* på hørhavenæsset for de fredninger og opkøb, der var blevet foretaget for at skabe Tystrup-Bavelse Naturpark.